Znaky, řetězce a argumenty programu

IZP-cv03

Ing. Jakub Husa

Vysoké Učení Technické v Brně, Fakulta informačních technologií
Božetěchova 1/2. 612 66 Brno - Královo Pole
ihusa@fit.vut.cz

30. září 2024

Znaky

Znaky

Znaky ukládáme do proměnných datového typu – `char` – (character):

- Ve zdrojovém kódu znaky ohraničujeme obyčejnými uvozovkami ('A', 'B', ...).
- Znaky načítáme a vypisujeme knihovními funkcemi se značkou %c:

```
1 char x;                //promenna typu znak, jmenem "x"
2 scanf("%c", &x);       //ze vstupu do ni nacitame znak
3 printf("%c\n",x);      //nacteny znak vypisujeme na vystup
```

V paměti počítače se znaky ukládají jako celá čísla v rozsahu od 0 do 255:

- Každému z čísel je přiřazen nějaký znak podle kódové tabulky.

```
4 printf("%c\n", 65);   //vypis znak cislo 65
5 printf("%i\n", 'A'); //vypis ciselnou hodnotu znaku 'A'
```

Znaky od 0 do 127 jsou vždy kódovány tabulkou ASCII:

- Znaky od 32 do 126 představují standardní abecedu.
- Znaky od 0 do 31 a 127 jsou netisknutelné řídící znaky (null, escape, delete, ...).

Tabulka ASCII

0	NUL	16	DLE	32		48	0	64	@	80	P	96	`	112	p
1	SOH	17	DC1	33	!	49	1	65	A	81	Q	97	a	113	q
2	STX	18	DC2	34	"	50	2	66	B	82	R	98	b	114	r
3	ETX	19	DC3	35	#	51	3	67	C	83	S	99	c	115	s
4	EOT	20	DC4	36	$	52	4	68	D	84	T	100	d	116	t
5	ENQ	21	NAK	37	%	53	5	69	E	85	U	101	e	117	u
6	ACK	22	SYN	38	&	54	6	70	F	86	V	102	f	118	v
7	BEL	23	ETB	39	'	55	7	71	G	87	W	103	g	119	w
8	BS	24	CAN	40	(	56	8	72	H	88	X	104	h	120	x
9	HT	25	EM	41	)	57	9	73	I	89	Y	105	i	121	y
10	LF	26	SUB	42	*	58	:	74	J	90	Z	106	j	122	z
11	VT	27	ESC	43	+	59	;	75	K	91	[	107	k	123	{
12	FF	28	FS	44	,	60	<	76	L	92	\	108	l	124	|
13	CR	29	GS	45	-	61	=	77	M	93	]	109	m	125	}
14	SO	30	RS	46	.	62	>	78	N	94	^	110	n	126	~
15	SI	31	US	47	/	63	?	79	O	95	_	111	o	127	DEL

Vyzkoušejte si:

```
1 for (int i = 32; i < 127; i++)   //pro vsechny tisknutelne znaky
2     printf("%i = %c\n", i, i);   //vypis cislo a odpovidajici znak
```

Znaky od 128 do 255 jsou kódovány jinými tabulkami:

- Jejich interpretace závisí na nastavení vypisujícího programu.
- Ve zdrojových kódech tyto znaky **NEPOUŽÍVEJTE**, jinak váš kód nepůjde přečíst!

```
1  printf("ěščřžýáíé\n");     //to jestli se vam text zobrazi spravne
2                             //zavisi na nastaveni vasi konzole a editoru
```

Znaky můžeme porovnávat a provádět s nimi aritmetické operace:

```
3  char x;                    //promenna typu znak, jmenem "x"
4  scanf("%c", &x);           //ze vstupu do ni nacitame znak
5
6  if(x >= 'A' && x <= 'Z') //pokud je znak velke pismeno
7  {                          //prictenim konstanty ho prevedeme na male
8      x = x + 32;            //(v tabulce ASCII se mala a velka
9  }                          //  pismena lisi presne o 32 pozic)
10
11 printf("%c\n", x);         //vypiseme upraveny znak
```

Vyzkoušejte si:

- Ze vstupu si načtěte dva znaky a ověřte jestli platí následující podmínky.
- První znak je číslice.
- Druhý znak není písmeno.
- Alespoň jeden znak není ani číslice ani písmeno.
- Oba znaky jsou písmena a bez ohledu na velikost jsou stejné písmeno.
- Práci si můžete usnadnit funkcemi z knihovny ctype.h.

Například:

- (1, A) => Prvni znak je cislice
- (A, 1) => Druhy znak neni pismeno
- (+, a) => Alespon jeden znak neni ani cislice ani pismeno
- (A, a) => Oba znaky jsou stejne pismeno, bez ohledu na velikost

Řetězce

Řetězce

Textový řetězec (string) je posloupnost znaků zakončená řídícím znakem NUL ('\0'):

```
1  char x[6] = "Hello";   //pole obsahujici retezec sesti znaku
2                         //{'H', 'e', 'l', 'l', 'o', '\0' }
```

Řetězce načítáme a vypisujeme knihovními funkcemi se značkou %s:

- Aby při načítání nedošlo k neplatnému přístupu do paměti počet načítaných znaků vždy omezujeme na hodnotu o jedna menší než je velikost pole!
- Při načítání řetězců nepoužíváme dereferenční operátor (&)!

```
3  char y[10];             //vytvarime pole o velikosti DESET znaku
4  scanf("%9s", y);        //do pole nacitame maximalne DEVET znaku
5  printf("%s\n", y);      //vypisujeme nacteny retezec
```

Značka %s načítá řetězec ukončený bílým znakem (mezera, tabulátor, konec řádku):

- Celý řádek, včetně bílých znaků, načteme složitější formátovací značkou.

```
6  scanf("%9[^\n]", y);    //do pole nacitame 9 znaku zakoncenych koncem radku
7  printf("%s\n", y);      //vypisujeme nacteny retezec
```

Knihovna řetězcových funkcí

Funkce pro práci s řetězci poskytuje knihovna string.h:

- Délku řetězce (bez ukončujícího znaku NUL) zjistíme funkcí strlen.
- Řetězec bude vždy kratší něž pole ve kterém je uložen.

```
1  #include <stdio.h>           //vkladame knihovnu pro vstup a vystup
2  #include <string.h>          //vkladame kihovnu retezcovych funkci
3
4  int main()                   //hlavicka funkce main (zacatek programu)
5  {
6      char x[80] = "Hello";    //pole znaku "x" obsahujici retezec "Hello"
7      int delkaX = strlen(x); //delka retezce v poli "x"
8      printf("Delka retezce %s je %i\n", x, delkaX); //vypis
9
10     char y[80];              //neinicializovane pole znaku "y"
11     scanf("%79s", y);        //do pole "y" nacitame retezec
12     int delkaY = strlen(y); //delka retezce v poli "y"
13     printf("Delka retezce %s je %i\n", y, delkaY); //vypis
14
15     return 0;                //konec funkce main (konec programu)
16 }
```

Porovnávání a kopírování řetězců

Řetězce porovnáme funkcí strcmp která vrací hodnotu 0 pokud se texty shodují:

- Pozor – řetězce nejsou čísla a proto je nelze porovnávat relačními operátory, operátor == by porovnával jestli jsou řetězce na stejné adrese!

```
1  char a[80] = "Hello";  //pole "a" obsahujici retezec "Hello"
2  char b[80] = "Hello";  //pole "b" obsahujici retezec "Hello"
3  if (strcmp(a, b) == 0) //pokud se texty retezcu shoduji
4      printf("Retezce %s a %s se shoduji\n", a, b);
5  else                   //jinak
6      printf("Retezce %s a %s se odlisuji\n", a, b);
7  //if (a == b)          //CHYBA -- operator "==" by porovnal adresy
```

Řetězce kopírujeme funkcí strcpy s parametry kam a odkud:

- Po inicializaci už řetězce nelze přiřazovat operátorem = .

```
8  char c[80] = "Ahoj"; //pole "c" obsahujici retezec "Ahoj"
9  char d[80];          //neinicializovane pole "d"
10 strcpy(d, c);        //do pole "d" zkopiruj retezc z pole "c"
11 printf("%s\n", d);   //vypis obsah pole "d"
12 //d = c;             //CHYBA -- "assignment to expression with array type"
```

Vyzkoušejte si:

- Vytvořte si dostatečně velké pole a načtěte do něj řetězec až sto znaků.
- Spočítejte kolik řetězec obsahuje malých a velkých písmen.
- Všechny ostatní znaky v řetězci nahraďte pomlčkou ('–').
- Vypište upravený řetězec a kolik obsahuje jakých písmen.

Například:

- (Ahoj) => Retezec Ahoj obsahuje 3 malych a 1 velkych pismen
- (1A2B3C) => Retezec –A–B–C obsahuje 0 malych a 3 velkych pismen
- (12345678) => Retezec –––––––– obsahuje 0 malych a 0 velkych pismen

Argumenty programu

Argumenty programu

Program může být spuštěn s nějakými argumenty:

- Argumenty píšeme při spuštění za jméno programu, oddělené mezerami.
- `./main argument_1 argument_2 argument_3`

Argumenty se do programu předají jako parametry funkce main:

- Aby k nim měl main přístup musíme upravit jeho hlavičku.

```
1 int main(int argc, char* argv[]) //upravena hlavicka funkce main
```

- argc – celé číslo udávající počet argumentů programu.
- argv – pole textových řetězců obsahující jednotlivé argumenty.

Program má vždy alespoň jeden argument – jméno spuštěného programu:

```
2 int main(int argc, char* argv[]) //upravena hlavicka funkce main
3 {
4     printf("%i\n", argc);          //vypis pocet argumentu programu
5     printf("%s\n", argv[0]);       //vypis jmeno programu
6     return 0;                      //konec programu
7 }
```

Zpracování argumentů

Datový typ parametru – `char* argv[]` – je pole textových řetězců:

- V podstatě je to dvourozměrné pole znaků, kde každý řádek může mít jinou délku.

```
1  #include <stdio.h>                  //vkladame knihovnu pro vstup a vystup
2  #include <string.h>                 //vkladame kihovnu retezcovych funkci
3
4  int main(int argc, char* argv[])    //upravena hlavicka funkce main
5  {
6      printf("Program ma %i argumentu\n", argc); //vypis
7      for (int i = 0; i < argc; i++) //pro vsechny argumenty programu
8      {
9          printf("Argument %s ma %i znaku\n", argv[i], strlen(argv[i]));
10     }                               //vypis argument a jeho delku
11     return 0;                       //konec programu
12 }
```

Argumenty programu **NEJSOU** to samé jako jeho vstup:

- Argumenty program dostává při spuštění, jednou, vždy ve funkci main.
- Vstupy si program načítá za běhu, kdykoliv, funkcemi z knihovny stdio.h.

Převod řetězce na číslo

Protože argumenty programu jsou řetězce nemůžeme s nimi počítat:

```
1  int x = argv[1] + argv[2];        //CHYBA -- argv[i] jsou retezce ne cisla
```

Řetězec na číslo můžeme převést funkcemi z knihovny stdlib.h:

- Celé číslo získáme funkcí atoi, desetinné číslo získáme funkcí atof.

```
2  #include <stdio.h>                //knihovna pro vstup a vystup
3  #include <stdlib.h>               //knihovna zakladnich funkci
4
5  int main(int argc, char* argv[]) //upravena hlavicka funkce main
6  {
7      //POZOR -- argument "0" je vzdy nazev programu
8      int x = atoi(argv[1]);        //"x" je argument "1" prevedeny na cislo
9      int y = atoi(argv[2]);        //"y" je argument "2" prevedeny na cislo
10
11     printf("%i + %i = %i\n", x, y, x+y);
12     return 0;                     //konec programu
13 }
```

Vyzkoušejte si:

- Vytvořte program který jako argumenty dostane několik desetinných čísel.
- Ze zadaných argumentů počítejte maximum a aritmetický průměr.
- Platnost argumentů neřešte (dá se ověřit funkcí strtof).

Například:

- `./main` => Nedostatek argumentu
- `./main 1.0` => Maximum je 1.0, prumer je 1.0
- `./main 1.0 2.0` => Maximum je 2.0, prumer je 1.5
- `./main -1.0 -2.0 -3.0` => Maximum je -1.0, prumer je -2.0

Na procvičení

Vyzkoušejte si:

- Ze vstupu si načtěte jeden řetězec o maximální délce deset znaků.
- Podle toho s jakým argumentem byl program spuštěn a proveďte jednu z operací.
- tolower – všechna velká písmena v řetězci převeďte na malá.
- notalnum – z řetězce vypište všechny znaky které nejsou ani číslice ani písmena.
- palindrom – vypište jestli načtený řetězec je nebo není palindrom.

Například:

- `./main tolower` => ahoj_svete
  `Ahoj_Svete`
- `./main notalnum` => +=
  `A+1=B`
- `./main palindrom` => alice neni palindrom
  `alice`
- `./main palindrom` => bob je palindrom
  `bob`